

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOMORAVSKÝCH

ŘÍDÍ REDAKČNÍ RADA.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE II. ŽITNÁ UL. Č. 8. — PŘEDPLATNÉ 40 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 K

ROČNÍK XXII.

V PRAZE, DNE 10. ŘÍJNA 1940.

ČÍSLO 8.

JUDr. ANTONÍN DUŠEK, Praha II.:

Nové předpisy v pozůstalostním řízení.

Stále rostoucí množství právních předpisů vyvolává snahu po jich třídění a zjišťování, kterých jednotlivých oborů práva ten který předpis se dotýká; tato specialisace rozsáhlé právní materie má velký význam pro praxi, pracující vždy v určitém právním úseku.

Jest nemálo nových právních předpisů, které zasáhly do sféry práva dědického a řízení pozůstalostního; při praktikování tohoto právního oboru jest nutno nyní bráti zřetel nejen na celou řadu předpisů o židovském majetku, nýbrž i na ostatní nové normy, jež pokusil jsem se zde nastíniti v krátkém přehledu.

1. Dědická nezpůsobilost.

Nařízením ze dne 31. prosince 1939, Říš. zák. I. z r. 1940 str. 35 byl recipován pro Protektorát Čechy a Morava zákon o dědickoprávních omezeních z důvodů chování odporujícího pospolitosti.

V § 1 tohoto nařízení recipuje se formálně zákon o dědickoprávních omezeních ze dne 5. XI. 1937, Říš. zák. I. str. 1161 pro německé státní příslušníky Protektorátu.

V § 2 recipuje se materiálně § 1 cit. zák.; příslušník Protektorátu, který byl prohlášen za zbavena protektorátní příslušnosti (podle § 1 nařízení o zbavení stát. příslušnosti protektorátní ze dne 3. X. 1939, Říš. zák. I. str. 1997), nemůže pro případ smrti ničeho nabýti od příslušníka Protektorátu nebo od německého státního příslušníka. Za zbaveny protektorátní příslušnosti mohou býti podle cit. nařízení prohlášeni protektorátní příslušníci, zdržující se v cizině a dopustivší se činů, jež jsou s to poškoditi zájmy Říše nebo snížiti její vážnost, nebo ti z protektorátních příslušníků, kteří neuposlechnou úřední výzvy k návratu; o zbavení příslušnosti rozhoduje říš. ministr vnitra v dohodě s říš. ministrem zahraničí a říš. protektorem v Čechách a na Moravě.

Nový tento důvod relativní dědické nezpůsobilosti, jakási nová náplň zastaralého § 544 obecného obč. zákoníka, váže dědickou inkapacitu na jedinou skutečnost — zbavení protektorátní příslušnosti podle cit. normy.

Tato skutečnost jest zjistitelná z vyhlášení v „Deutscher Reichsanzeiger und Preussischer Staatsanzeiger“, a protektorátním soudům a soudním komisařům jest snadno dosažitelná ze seznamů, vedených u německého úředního soudu. Byly v tom směru již vydány instrukce, jednak všeobecného rázu (sdělení čís. 20 Věst. min. sprav. čís. 4, roč. XXII. z roku 1940), jednak pokyny jednotlivých soudů pro soudní komisaře, stanovící, aby soudní komisaři při zjišťování okolnosti zbavení protekt. příslušnosti obraceli se přímo na jmenovaný soud s uvedením všech dat, nutných pro zjištění; doporučuje se proto, aby tyto údaje o narození, domovské a státní příslušnosti účastníků řízení, dlcích v cizině, byly zjišťovány již při sepsání úmrtního zápisu. Tato zjišťování bude třeba nyní provésti v každém případě, když některý z dědiců mešká v cizině, ať již jest místo jeho pobytu známo či nikoliv, a před provedením opatření podle § 131 nesp. patentu, neboť v případě zjištění dědické nezpůsobilosti ustanovení opatrovníka a vydání vyhlášky by vůbec odpadlo.

Ve druhém odstavci § 2 nařízení z 31. prosince 1939 rozšiřuje se působnost předpisu o dědické nezpůsobilosti na manžela a děti osob zbavených protekt. příslušnosti, pokud ztráta protekt. příslušnosti podle rozhodnutí říšského ministra vnitra se na ně vztahuje. Ustanovení obč. zákoníka o smlouvě darovací, resp. smluvní volnosti jsou modifikována odstavcem třetím tohoto paragrafu, který zakazuje darování osobám, uvedeným v odstavci 1. a 2.

2. Opatrovnictví pro nepřítomnost.

Nařízení o opatrovnictví pro nepřítomnost ze dne 11. října 1939, Říš. zák. I. str. 2026, a prováděcí nařízení k této normě, nařízení ze dne 18. X. 1939, Říš. zák. I. str. 2056, ze dne 22. ledna 1940, Říš. zák. I. str. 232 a ze dne 17. června 1940, Říš. zák. I. str. 889 jest vlastně po stránce formálně právní zmocňovací normou, jež ponechává říšským správním úřadům možnost upravit blíže hlavně předpisy o řízení; norma tato však nepodává definice tohoto právního zařízení, které v našem právním řádu upraveno jest

povšechně v § 276 a sl. obecného občanského zákoníka. Odchylné ustanovení § 3 recipované normy, který dovoluje zřízení opatrovníka pro nepřítomnost příslušníku nepřátelského státu, jenž si zřídil plnomocníka, prozrazuje, že jde o zvláštní právní zařízení, navazující na nynější válečný stav a založené na širší basi. Bližší vymezení tohoto nového recipovaného zařízení jest ponecháno podle § 7 soudu, který může dáti opatrovníku pokyny pro vedení kurately.

V Protektorátu jsou pro zřízení opatrovníka pro nepřítomnost u příslušníka nepřátelského státu příslušny německé soudy (§ 4 prováděcího nařízení z 18. X. 1939) a ustanovuje jej německý vrchní zemský soud; ve jmenovacím dekretu bývá blíže vytčen obsah a rozsah opatrovnictví, při čemž bývá citován i § 276 obecného obč. zákoníka.

Soudy mají povinnost před zřízením kurátora příslušníku nepřátelského státu dotazovati se vrchního zemského rady, nezamýšlí-li se zavedení opatrovnictví pro nepřítomnost nebo dosazení správce podle nařízení z 15. ledna 1940 (výnos min. sprav. ze dne 11. dubna 1940 čís. 15835).

Jest otázkou, zda opatrovník takto zřízený — jde-li o opatrovnictví nad dědicem neznámého pobytu, dlícím v nepřátelské cizině — má zachovati předpis § 131 nesporného patentu a navrhnouti vyrozumění vyhláškou s jednoroční lhůtou, či dovoluje-li zvláštní forma tohoto opatrovnictví skončení pozůstalostního řízení bez zachování tohoto postupu. Zvláštní charakter tohoto opatrovnictví zdál by se nasvědčovati tomu, že zachování uvedeného předpisu nesp. řízení není nutné; s hlediska účelového nutno též uvážiti v této souvislosti dosah předpisů o nepřátelském majetku.

3. Předpisy o nepřátelském majetku.

Hlavní předpisy obsaženy jsou v nařízení z 15. ledna 1940, Říš. zák. I. str. 191; prováděcími předpisy jsou nařízení z 5. března 1940, Říš. zák. I. str. 483 a nařízení říšského protektora ze dne 16. dubna 1940, Věstník nařízení str. 176.

Hlášení nepřátelského majetku bylo v Protektorátu upraveno partikulární normou — cit. nařízením ze 16. dubna 1940 — jíž se mimo jiné stanoví, že hlášení jmění, které připadne po 1. květnu 1940 nebo o jehož připadnutí osoba hlášením povinná se doví teprve po tomto dnu, budiž provedeno do 1 měsíce po tom, kdy se hlášením povinný o tom dověděl.

Hlášením povinny jsou podle § 7 základního nařízení též osoby, jež v tuzemsku spravují, drží, uschováávají a opatrují nepřátelský majetek, nebo naň dozírají, a osoby zastupující nebo spravující právnické osoby soukromého práva nebo účelové jmění, na nichž mají nepřátelē účast, tedy hereditas iacens, spravovaná opatrovníkem, správcem nebo plnomocníkem, je-li na ní účastna osoba, kvalifikovaná paragrafem 3 nařízení jako nepřítel.

4. Zvláštní předpisy procesní a hmotněprávní

byly vydány vládním nařízením ze dne 14. prosince 1939 čís. 44 Sb. z. a n., které jest zčásti materiální recepce podobných ustanovení říšských.

V oboru nesporného řízení jsou významná ustanovení § 6, ukládající soudům péči z úřední povinnosti o osoby zvlášt dotčené mimořádnými válečnými poměry, jichž výčet jest obsažen v § 1 nařízení; těmto osobám má býti ustanoven opatrovník, a v případě, že v nesporném řízení jest rozhodováno i o sporných nárocích, může býti řízení i přerušeno.

Paragrafem 13 nařízení zavádí se zvláštní soudcovské moratorium pro dlužníky, jimž v důsledku války bylo bez jich zavinění znemožněno splnění závazek; v tomto ustanovení neoperuje se již s okruhem osob, stanoveným v § 1, nýbrž jde o normu se širší personální působností. Paragrafem 15 nař. dostává se celé toto moratorní řízení na pole nesporného řízení, podobně jako tomu bylo kdysi s řízením podle zákona o ochraně nájemníků; základní ustanovení nesporného řízení jsou však modifikována § 15 a sl. tak, jak toho vyžaduje zvláštní charakter tohoto nového zařízení.

Neobvyklá pružnost procesních předpisů tohoto vládního nařízení dochází výrazu zejména v § 24, podle něhož okresní soud může své moratorní rozhodnutí změnit, jeví-li se to nutným pro podstatnou změnu rozhodných poměrů nebo následkem dodatečného zjištění rozhodných okolností; z těchto důvodů může soud učiniti nové rozhodnutí i tehdy, když byl o věci před tím rozhodl soud procesní. Sluší podotknouti, že úlevu dlužnickou může vysloviti soud v řízení nesporném i sporném.

I tyto mimořádné předpisy budou míti svůj odraz v pozůstalostním řízení.

Dr. ZDENĚK KEPRTA:

Stará firma de lege ferenda s přihlédnutím k nynějšímu stavu.

Úvod. Osnova nového obchodního zákona obsahuje předpisy týkající se této instituce v §§ 31—34 osnovy, ačkoliv nadpis „Firma stará“ jest jen u § 34 osnovy. Sama důvodová zpráva to uvádí na str. 110 a říká o tom toto: „Instituci t. zv. „staré firmy“ věnuje osnova celkem 4 paragrafy.“ Tím však osnova doznává mlčky nesrovnalost mezi skutečným stavem a zákonnou kodifikací, čehož by se měla v zájmu jasnosti uvarovati.

Instituce staré firmy jest obsažena v čl. 22—24 obch. rakouského zákona a v § 12 maďarského obchodního zákonného čl. XXXVII/1875, který odpovídá čl. 22, a v § 15 téhož zákona, který odpovídá čl. 24. Ustanovení našeho čl. 23 chybí v slovenském právu, ale prakse nepřipouští zcizení firmy bez závodu.

Důvodová zpráva, resp. osnova, uvádí tyto případy staré firmy:

1. Změna jména: Jméno pojaté do firmy se změnilo a může proto býti firma vedena dále beze změny tohoto jména (§ 31).

2. Přistoupení a vystoupení společníků: Firma nemusí býti měněna,

a) přistoupí-li k závodu (kupce-jednotlivce) společník,

b) přistoupí-li k společnosti společník,

c) vystoupí-li společník ze společnosti.